

DELAVEC

Uredništvo in uprava: Ljubljana, poštni predal 290.

GLASILO ZDRUŽENE DELAVSKE STROKOVNE ZVEZE JUGOSLAVIJE.

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Stane posamezna številka Din 2.—, mesečno Din 4.—, celoletno Din 48.—. Za članne izvod po 1.— Din.

Oglasi po ceniku.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni z štampiljko dotične organizacije.

Telefon št. 3478.
Ček. račun 13.562.

Roka Macdonaldova.

Boj za Vašingtonsko konferenco o osemurnem delavniku.

Sedanje zasedanje mednarodnega urada dela je bilo odprto v znamenju boja za osemurni delovni čas.

V tozadevni Vašingtonski konvenciji je namreč tudi določba, da se mora vsakih 10 let poročati o stanju ratifikacij in provedbe te konvencije, obenem pa ima konferenca tudi pravico revizije, ako bi bila potrebna.

Stališče podjetnikov.

Znano je, da je nastala Vašingtonska konvencija o osemurnem delavnem času pod vplivom takratnih revolucionarnih razmer, ne pa iz socialnih nagibov, ker je to pravično. To potrjuje ves 10-letni boj za uveljavljanje osemurnega delovnega časa.

Mednarodni urad dela šteje 50 držav-članic. Konvencijo je pa ratificiralo le 5 držav, v praksi uvedli pa le dve državi — Belgija in Češkoslovaška. Večje države so stale ob strani in izjavljale (Francija, Nemčija itd.), da bodo takoj ratificirale konvencijo o osemurnem delavniku, kakor hitro izvede ratifikacijo Anglije.

Ta pa je od začetka izvajala le pasivno rezistenco. Po padcu prve delavske vlade je pa stopila na čelo reakcionarnih držav ter zahtevala revizijo vašingtonske konference o osemurnem delavniku. Tudi dve konferenci ministrov za socialno politiko ali kakor jih imenujejo, za delo, iz Nemčije, Francije, Belgije in Anglije so ostale v tem pogledu brez uspeha.

Umljivo je, da so v koncert velikih z veseljem udarile tudi manjše države in čakale — na revizijo.

Stališče delavskih organizacij.

Delavske organizacije niso bile le proti reviziji te konvencije, ampak so zahtevale, da se osemurni delovni čas razširi na vse delavstvo. Dosedaj so spadali pod določila o osemurniku le industrijski in obrtni delavci. V nekaterih državah so ti le na papirju. Delovni čas bi bil potreben regulacije zlasti v pomorstvu, v prometu, trgovini, v pisarnah, pa tudi v poljedelstvu. Zahteva po izpremembi delovnega časa v poljedelstvu je bila že odbita na zadnji konferenci.

Zadeva osemurnega delavnika za privatne nameščence je prišla na dnevni red na sedanjem zasedanju mednarodnega urada dela, delovni čas v pomorski službi bo prišel pa v jeseni.

Pri razgovoru o izpremembi delovnega časa za vse privatne nameščence brez razlike načina zaposlitve pa ne gre za konvencijo, ampak le za priporočilo, ki bo naložilo, ako bo sprejeto, državam-članicam nekako moralno obvezo, da predložijo ta načrt svojim zakonodajnim organom s priporočilom, da jo uzakonijo.

Predlog o reviziji Vašingtonske konference propadel.

Na konferencah mednarodnega urada dela sta dva enako močna in enako nepopustljiva tabora.

V takem ozračju so zastopniki posameznih držav odločujoči jeziček na tehtnici. Nikjer drugod, kakor tukaj, ne pride do veljave moč delavstva v posameznih državah. Zastopniki dotične države, v kateri je delavstvo organizirano in v kateri ima vpliv tudi na njeno upravo, bodo na strani delavskih delegatov.

Trbovlje in Hrastnik! Cankarjeva družba Vas zove. Kje ste?

Sodrug! In sodružice cele Slovenije! Kdor še ni član Cankarjeve družbe, plačaj takoj 20 Din in bodi član. Kajti, kdor ne ceni se sam, podlaga je kapitalistični peti.

Uspeh organiziranega delavstva v Mojstrani. Sklenjena kolektivna pogodba. Plače povišane od 10%—30%.

Delavci kemične tovarne v Hrastniku, organizirajte se! Vsak kemični delavec mora biti strokovno organiziran.

Rudarji v Trbovljah in Hrastniku! Kje Vam je strokovna organizacija? Kaj niste več proletarci?

Kdor ni strokovno organiziran, se ne zaveda samega sebe.

Pivovarji stoje v mezdnem gibanju. Od moči njihove organizacije je odvisno, kako si izvojujejo ugodnejši položaj in boljše mezde.

Nasprotno bodo šli zastopniki izrazito kapitalističnih držav čez drn in strn s predstavniki kapitalizma.

Da bo predlog za revizijo vašingtonske konference prodril, je bilo skoraj več kot gotovo, zlasti, ker je šla v boj za njega oficijelna Anglija, podpirana po mogočnem vplivu angleških kapitalistov. Toda angleško delovno ljudstvo je prekrizalo načrte. Pri zadnjih volitvah je oddalo svoje glasove delavski stranki, vsled česar je mogel v odločilnem trenutku poseči vmes Macdonald. Iz dosedanjih nasprotnikov je napravil zagovornike osemurnega delavnega časa. Radi tega je potegnila tehtnica globoko na delavsko fronto. Predlog za revizijo konvencije o osemurnem delavniku je propadel.

svoje zahteve udeležiti vedno le v skladu z ostalim delavstvom. Da bodo morali prestati še veliko bojev in da bodo ti boji zmagovati le tedaj, ako bodo bojevali v trdnem in nerazdružljivem zavezništvu vsakega delavstva.

Pomen zmage delavske fronte na konferenci mednarodnega urada dela.

Revizija vašingtonske konvencije je odbita. S tem je zaključen prvi del velike borbe za osemurni delavnik. In to je velikega pomena. Korakanje ideje o osemurnem delavnem času je prišlo na prvo točko. Ravno radi predloga o reviziji konvencije. Za 10 let je to vprašanje z dnevnega reda. Države članice se

Tako je odločila Macdonaldova roka.

Osemurni delovni čas in nameščenci.

Šele po tej veliki zmagi je bilo mogoče preiti na delo za izdelavo načrta za osemurni delovni čas za vse privatne nameščence. V nasprotnem slučaju bi ne mogli govoriti o borbi za osemurnik.

Na tem vprašanju je zainteresiranih nad 13 milijonov nameščenec, od teh je organiziranih približno 2 milijona.

Po razpoloženju, ki vlada sedaj, je upati na pozitiven uspeh. Zavedati se še morajo nameščenci tega dejstva, da bo dosežena njihova zmaga v sklopu s celotnim delavstvom. Da je njihova dolžnost, da se organizirajo in da skušajo vse

bodo morale odločiti, izbegavanje ne bo več mogoče.

Za enkrat ni mednarodni položaj za delavstvo preslab. Z Macdonaldovo zmago so dobili trdno oporo delavske stranke po vseh državah: V Nemčiji, Franciji, Belgiji in drugod. Kljub temu pa ne nudijo trenutne razmere stalne sigurnosti. To morejo dati le trdne delavske organizacije.

Ne moremo se ozirati niti čakati na pomoč angleških, nemških, francoskih delavcev, ampak se moramo zavedati, da more lastne zadeve najboljše reševati vsak sam. In jih, če je kaj vreden. Delavec bo pa le takrat kaj vreden, ko bo šel med njegovimi vrstami klic: Največji sovražnik delavstva je neorganiziran delavec.

Zaupnik.

Nositi to ime, res ni težko, biti pa resnično zaupnik, da, to je pa tako velika naloga, da meje nima, namreč zato, ker imajo v mislih delavskega zaupnika, zaupnika strokovne organizacije. Naj bode ta zaupnik v tovarni ali izven tovarne kot organizacijski zaupnik, velika in težavna je njegova naloga. Pred vsem pa v prvem hočemo govoriti o našem zaupniku v organizaciji, ki je temelj naši organizaciji.

Prevzel je nalogo, da svoj okoliš sodelavcev vzbudi za organizacijo, da jih organizira, da jih poučuje in jim razlaga raznovrstne dogodke iz borb delavskega gibanja vsega sveta, da jim daje nasvete, jim pomaga v vsem in vselej, da zbira prispevke in skrbi, da se razni sklepi izvršijo, ki jih je napravil ali odbor ali pa članski sestanek. Da prevročekrvne pouči in omahljive navdušuje in se poleg vsega tega vedno postavlja na »spico« v vsaki situaciji napram krivicam delodajalca. Skrbeti mu je, da so člani obveščeni za udeležbo na sestanku, da se jih udeleže itd.

Poleg vsega pa se na tega našega zaupnika vali še nebroj nalog in želja, da pomaga pridobiti za to in ono, za kulturno organizacijo in za gospodarske zadružne akcije, da zbira za to in ono, kar je prekoristno za delavsko gibanje. Kratko, mi zaupniki strokovne organizacije moramo biti služkinja za vse.

Pri našem zaupniku se ponajvečkrat vse domače skrbi prevajajo na ženo, ki ne redko godrnja, da te nikdar ni doma; zgodi se tudi, da pravi: »Pusti vse skupaj, poglej sosedu, kako lepo gre skupaj z družino na sprehod zvečer, ti pa vedno seje, sestanke in vrag si ga vedi kaj, kaj pa imaš od tega?«

Komaj je minula ploha užaljene boljše polovice, kateri si odnesel pete, te že še na cesti sreča kak leluh, pa vpraša: »Kam pa greš?« — mu poveš, pa se začne smejati in pravi tudi ta: »Ja, ti si pa res vedno zaposlen, jaz bi ne bil za to; pusti vse skupaj, saj se z našimi ljudmi ne da nič napraviti.« In ko si se tudi od tega oddaljil in mu zamolčal svoje mnenje o njem, prišedši na sejo ali sestanek, se te že tu zopet nahruji: »Kje vraga hodiš?« Zamudil si in potem se prične seja ali sestanek, na katerem si se še prav pošteno skregal in končno še tu v kadru naletiš na kakoga omahljiveca, ki zavpije: »Vrag vzemi vse skupaj, jaz sem že tudi sit; vse skupaj bom pustil, ne samo zaupništvo, temveč tudi član ne bom več; vrag vas vzemi, saj nočete tako, kot jaz hočem.« In včasih nastanejo momenti, da izgleda, da je res sedaj vse vrag vzel in da je vse šlo po copatah. Na vse to se pa včasih odpre še povrhu prava vojska osebnosti, tako, da potem, ko greš domov, res ne veš, kam bi glavo položil, da bi se malo ohladila. Da, da, težko je včasih, drugi dan pa je treba zopet zgodaj v službo, če že nisi moral kar iz sestanka v nočno službo. No, in če eden vse to leta in leta skuša, pa gleda, koliko jih je od časa do časa omahnilo in podleglo, zaspalo, resnični zaupnik naš pa kljub vsemu temu gre naprej in doživlja vedno večja zadoščenja radi uspehov, ki so izvor vztrajnosti, ker se zaveda, da od njega, njegovega podrobnega dela, napreduje organizacija. On čita vse in mnogo, išče, da si razbistri duha, da je z živim življenjem organizacije širom sveta dnevno v zvezi in opazuje vse dogodke iz vidika socialno pravič-

nega ali krivičnega stališča, ter podaja o tem svoje mnenje in kritiko za vzpodbudo in vzgojo. On mora čitati in vse vedeti, kar je v zvezi z delavskimi interesi in delavskim gibanjem. Pravilnik organizacije mora znati na pamet in gledati, da člani dobijo poleg svojih dolžnosti kritike tudi svoje pravice, mora poznati socialno zakonodajo, poznati mu je tudi način kapitalistične produkcije, kapitalističnega gospodarstva iz Marksove ekonomske teorije, ter nasprotno temu poznati komunalno zadružno gospodarstvo, s katerim bo delavstvo ostalo izšolano za vpostavitve pravičnejše razdelitve dela in jela.

Poznati mora natančno vso zaščito delavstva, kakor vse pridobitve kolektivne pogodbe in nad vsem tem čuvati, kakor nad punčico svojega očesa vedno z zavestjo, to je naše, priborili smo si in ne damo!

Duh zaupnika je vedno nemiren, ker on mora in on išče vedno sedaj to, sedaj ono, raziskuje, izprašuje, vadi se v vsem, v vsaki situaciji se mora znati uravnovesiti in iznajti, povsodi ima prisotnost duha, vse okrog njega je živo, ljudje in narava, nad vsem ima svoje dopačenje, ker mu pogled na vse dela veselje, na vse, kar vse, kar opaža okrog sebe in kjerkoli, vse se bori za obstoj in kar se ne in kdor se ne, podleže, naravno, ker življenje je boj!

Pokonci nosi glavo, kakor vsak samozavesten, samostojno misleč in

tiha radost mu igra mnogokrat na ustih, ker on zna misliti, vse gleda z odprtimi očmi okrog sebe; on razumeva svet in ga skuša objeti do tečaja, ker se je ves posvetil tej borbi svojih sokolegov, sotrpinov za sveto stvar, ves je vdan, z nezlomljivo vero služi zmagi, ideji dela in se zaveda, da mu je življenje kratko odmerjeno, vsakemu, ne samo njemu in da se ne izplača živeti teh par deset let kot zgolj suženj družega. Boljša je častna borba, kot poniževanje in zato je z vsakim tako vlučen in prijazni, za vsacega ima dobro in poučno besedo; na nikogar se ne jezi in vsakemu odpusti, če mu ni krtil njegove časti. Za vsakega sodruga in za vse se žrtvuje in z vzgledom vzbuja v vseh plemeniti čut solidarnosti.

Tak je res zaupnik, nihče ga ne premakne, ne odneha in ne bo, ker ve, da le v vztrajnosti je zmaga. Trpi pri delu in v družini vsled pomanjkanja kakor drugi. Tudi njega vse obišče, kakor bolezen in razno gorje. Tudi on ima razbite živce, tudi on težko plača organizacijo in vendar jo in še druge pridobiva in sam se vsaki dan čimbolj uživa v trpljenju in muke svojih sotrpinov in s hladnim razumom kljub vsemu hladno vse presoja in dela načrte, a ne kloni, ter mu tudi nikdar ne zmanjka dobre volje.

Zanj ni dopusta, zanj ni miru, ker vstvarja bodočnost, ki je naša!

Tak je naš zaupnik, tak naj bo in taki bodite vsi!

Internacionalno delavsko gibanje.

(Poroča tajnik U. R. S. S. J. sođr. B. Krekić.)

(Konec.)

Da bi se obvarovala polna in stalna prosperiteta, je potrebno dvigniti konzumno sposobnost notranjih trgov. A to je edino mogoče z racionalizacijo, kakor si jo zamilja delavstvo v borbi proti prizadevanju kapitalistov vseh držav, ki hočejo racionalizacijo izkoristiti izključno za svoje osebne profite brez obzira na človeško družbo kot celoto.

Splošna, skupna linija delavskega razreda je borba proti carinam in protekcionizmu sploh, ker vse to podražuje produkte, ovira cirkulacijo in občutno vpliva na zmanjšanje porabe ter tako večja gospodarske krize. Seja uprave ISS je imela v vidu raznovrstne stopnje gospodarskega razvoja raznih držav in potrebno je, da se vsakemu narodu zagotovi njegova gospodarska eksistenca. Zato je dana zahteva za ustanovitev mednarodnega sodišča za pridobninske spore. Naposled je še tu zahteva, da se izenačijo pogoji dela v raznih državah, ker ima to izenačenje posledico tudi izenačenje načina dela in v glavnem intenzivnost dela.

Splošno soglasje je doseženo v tem, da se mora karte, domače in internacionalne, podvreči najpopolnejši kontroli javnosti, da bi se ne spremenili v samovoljne diktatorije proti človeški družbi kot celoti. Povdarjen je značaj stabiliziranja kupne vrednosti denarja, ker je od tega odvisna stabilnost cen, stabilnost proizvodnje, stabilnost zaposlitve.

Od posebnega značaja je konstatacija, da se mora delati na okrepitev kupne moči širokih slojev na vasi in da se mora zato injicirati in pomagati vsa prizadevanja za izpolnitev poljedelske proizvodnje.

Da bi se iz pridobninskega življenja, ki bo moralo postati harmonija raznih panog dela, odstranila vladajoča anarhija, ki ga uničuje, morajo delavske strokovne organizacije delati, da se ustvari javna nacionalna pridobninska telesa, (pridobninski sveti), v katerih mora biti delavstvo paritetno zastopano.

Plačani letni dopusti.

Nekdaj, v začetku strokovnih organizacij, se ni mislilo na delavske dopuste, a najmanj na plačane letne dopuste. Danes je parola: plačani letni dopusti, postala tako splošna, kakor je bila nekoč parola za osemurni delavnik. Samo, da se tedaj, ko

je bila izdana parola za 8 urni delavnik, ni mogel pohvaliti noben delavec, da v praksi za tega ali onega že to eksistira, dočim danes, ko se je izdala parola za plačane letne dopuste, že mnogi delavci v raznih državah uživajo letne plačane dopuste.

Do pred nekaj leti, če pogledamo nazaj, so plačane letne dopuste imeli samo državni uradniki in gotove privilegirane grupe privatnih nameščencev, medtem ko so bili privatni nameščenci v masi izenačeni z vsemi ostalimi delavci, ki niso teh olajšav niti poznali. Po vojni je moč delavskega strokovnega gibanja, ki je v nacionalnih zakonodajih vpisala toliko novih, originalnih strani in ustvarila toliko novih mednarodnih institucij, ki so etape na potu ustvarjanja splošnočlovečanske celote, v nacionalne zakonodaje mnogih držav vnesla tudi odredbe o plačanem letnem dopustu za delavstvo vseh panog. Take odredbe so na pr. v zakonih Avstrije, Poljske, Čehoslovaške, Rusije, Finske, Letonije, Luksemburga, Brazilije, potem za posamezne grupe delavstva na Danskem, Angliji, Italiji, Švici, Španiji, Čilu in Salvadoru.

Skupna osnova vseh internacionalnih zakonodaj za odredbo višine plačanih letnih dopustov je: za enoletno nepretrgano zaposlenost pri enem in istem delodajalcu se da 8 plačanih dni dopusta na leto.

Ustanova plačanih letnih dopustov je poleg zakonodaje zagotovljena tudi s kolektivnimi pogodbami. Ta način se posebno uporablja v Nemčiji, Angliji in na Francoskem, kjer še zakonov o plačanih dopustih ni. V Nemčiji, na pr. od 9.32 milijonov delavcev, za katere veljajo kolektivne pogodbe, ima 8.68 milijona ali 93.1% plačane letne dopuste povprečno 7 dni na leto. Na Angleskem ima to pravico na podlagi kolektivnih pogodb okrog 1.5 milijona delavcev. Istotako imajo to pravico po kolektivnih pogodbah delavci Holandije, Danske, Švice in drugih držav.

Cilj razprave o tem vprašanju je bil na seji uprave ISS v Pragi ta, da se pravica delavcev za plačane letne dopuste postavi na stališče principa in da se za to zainteresira in angažira čim širša javnost in čim več merodajnih ustanov.

Čehoslovaški delegat, glavni tajnik Čehoslovaške sindikalne centralne, sodrug Tayerle, je podal o tem pregleden, informativen in izčrpen referat in predlog resolucije, ki je zadovoljila vse navzoče. Naglasil je in resolucija plenuma je vsebovala: da plačani delavski letni dopusti ne smejo biti volja ali nevolja šefa delodajalca, nego mora to postati zakon in s tem pravica vseh delavcev in nameščencev. Dolgost dopusta je odvisna od teže dela v posameznih podjetjih. Vendar podlaga naj bo 8 dni dopusta na leto pri zaposlitvi leto dni. Tega dopusta ne sme zavirati delodajalec niti delavec. Dopust ni samo pravica, nego tudi dolžnost delavca. Urad Dela v Ženevi se poziva, da vprašanju plačanih letnih dopustov posveti vso pazljivost pri prvih rednih konferencah Dela. V zvezi s tem vprašanjem je potrebno posvetiti zanimanje za že preje postavljene zahteve potreb delavcev, t. j. za delavska zdravilišča, za cenena letovišča itd.

Gostoljubje čeških sodrugov.

Zastopniki mednarodnega sindikalnega pokreta so na svojem sestanku v Pragi od 23.—26. maja izvršili veliko in važno delo. To delo se je delalo v prijetni, sodružni in bratski atmosferi, ki je zavlada s prvim dnem, ko so mnogoštevilni tuji delegati stopili v krog čehoslovaških sodrugov. Čehoslovaški sodrugi so jih sprejeli z nepopisno pazljivostjo in ljubeznivostjo. Ves čas zasedanja tega internacionalnega sindikalnega foruma so se počutili v Pragi, brez razlike na ogromne razlike v jeziku, kakor doma ter so o simpatičnih čehoslovaških sodrugih in njihovem strokovnem pokretu ponesli s seboj najprijetnejše spomine.

„Delavec“ zaplenjen.

Ko smo tiskali zadnjo številko, smo prejeli sledečo konfiskacijo:

»Državno pravdnštvo v Mariboru zabranjuje v smislu člena 19., t. 7. zakona o tisku v zvezi z zakonom o izpremembah in dopolnitvah zakona o tisku, razširjanje in prodajanje novin« »Delavec« šte. 12 z dne 25. junija 1929, ki izhajajo v Mariboru, ker obsega članek z napisom »Dividende rastejo« na drugi strani v 3. stolpcu v spodnji polovici s sliko in besedilom pregrešek po čl. 5 zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi z dne 6. januarja 1929, Služb. Nov. šte. 6 in z dne 1. marca 1929, Služb. Nov. šte. 54/XXIII.

Zabrana sestoji iz tega, da se zaplenijo tiskani izvodi (člen 24 zakona o tisku).

Obenem se odreja po členu 24 zakona o tisku, da se zapečati tiskarski stavek, plošče in kamenorezi.

Zabrano izvrši kr. policijski komisariat v Mariboru.

Razlogi:

Po členu 19., t. 7. zakona o tisku je zabraniti razširjanje in prodajanje novin, če je storjeno s tiskanim spisom kaznivo dejanje, ki se kaznuje po zakonu o zaščiti javne varnosti in reda v državi.

Članek v 12. številki novin »Delavec« z dne 25. junija 1929, na 2. strani v 3. stolpcu v spodnji polovici z napisom: »Dividende rastejo« ščuje s sliko in besedilom članka na razdor med družabnimi sloji in tvori tako dejanski stan pregreška po členu 5. zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi z dne 5. januarja 1929, Služb. Nov. šte. 6 in z dne 1. marca 1929, Služb. Nov. šte. 54/XXIII.

Zabrana razširjanja in prodajanja uvodoma navedenih novin je zato v smislu točke 7. člena 19. zakona o tisku in zakona o izpremembah in dopolnitvah zakona o tisku utemeljena.

V Mariboru, dne 24. junija 1929.

Prvi drž. pravdnik: Dr. Jančič.

Vsaka delavska družina mora biti včlanjena v „CANKARJEVI družbi“!

Zadružni dan.

(V nedeljo 7. julija 1929.)

Letos poteka osmo leto, odkar so sklenile zadružne organizacije praznovati prvo nedeljo v juliju kot splošni zadružni dan. Praznujejo ga po vsem svetu s shodi, obhodi, vesellicami itd.

Letošnji zadružni dan je za naše zadružne organizacije, kakor tudi za ostali delavski pokret toliko važnejši, ker se baš sedaj izdelava nov enoten zadružni zakon, od katerega je mnogo odvisno, v kakem pravcu se bo razvijalo jugoslovansko in pred vsem delavsko zadružništvo. Kakor znano, prevladuje zaenkrat v odločilnih krogih mnenje, da je treba usmeriti delovanje zadrug v **svobodno zadružništvo**. Temu stremljenju je treba dati baš na zadružni dan čim večjega povdarka, ker je tudi znano, da so sile na delu, ki bi hotele zadružništvo še tudi zakonodajnim potom ločiti v privilegirane in svobodne zadruge.

Še v enem oziru je letošnje praznovanje zadružnega dne jako važno. Letošnje leto je nekakšen mejnik, ko zadruge zapuščajo njihovo dosedanje samozadružno delovanje in prestopajo na pota socialne politike množic. V manifestu mednarodne zadružne zveze v Londonu, ki ga objavlja zadnja številka »Konzumenta«, je razvideti, da je ta pravec nove poti zadružništva prišel spontano tako od najvišjih vrhov zadružnih organizacij kakor tudi od spodaj, od ogromne množice članstva.

V Sloveniji je zarezalo na ta pota prvo naše Konzumno društvo za Slovenijo, kateremu je treba priznati veliko odločnost v smeri tega novega razvoja. Parole, ki jih letos izdaja »Kodes« so že daleč od tistih časov, ko so tako naše zadruge, kakor vse zadruge sploh agitirale zgolj na individualno-egoistični čut. Višek nekdanje agitacije so bila — povračila.

Ne samo, da so privatni podjetniki to parolo že skoro po vseh krajih prevzeli, temveč tudi splošen razvoj sili zadružništvo, da nasloni svoje delovanje in svojo agitacijo v višji in popolnejši pravec. Delovni človek je zbujen iz letargije. Ogromni sunki svetovne vojne so ga zbudili. Kakor so bili njegovi občutki prvi trenutek po prebujenju še blodni kaos, tako se njegova miselnost vedno čistejšo kristalizira v glavna vprašanja življenja:

Kaj bo z menoj na starost?

Kaj bo z družino v slučaju moje smrti?

Kaj bo z menoj in družino, če postanem brezposeln?

Ako hoče delavsko zadružništvo sporedno korakati z ostalim delom delavskega pokreta, kot njegov bistven in sestavni del, potem mu seveda ne preostane drugega, kakor, da tudi ono išče odgovora na zgoraj tri vprašanja.

Konzumno društvo za Slovenijo se je v ta vprašanja pravilno poglobilo in nanje tudi pravilno odgovorilo. Ono je sklenilo vso silo prigosparjenega kapitala usmeriti v to, da se ta tri vprašanja rešijo na korist delovnih množic. Konzumno društvo za Slovenijo je zopet enkrat temeljito dokazalo, da se smatra za del delavskega pokreta. Ono rešuje ista vprašanja kot ostali delavski pokret, le z **drugimi sredstvi!** In tako je prav!

Že prejšnja leta smo smatrali zadružni dan kot praznik vsega delavskega razreda. Letos storimo to tem rajše, ker vidimo na zastavah našega zadružnega pionirja »Kodesa« iste parole, kakor so napisane na naših lastnih. Zato pozivljamo vse prijatelje delavskega pokreta, članstvo vseh delavskih organizacij, naj se v množicah udeležijo prireditev zadružnih organizacij na slavnostni dan in naj hrabro zakliče z nami:

Živelo delavsko zadružništvo!

DELAUCEM - KOLESARJEM V LJUBLJANI IN OKOLICI. Na Zadružni dan, v nedeljo 7. julija, nameravajo prirediti zadružne organizacije v Ljubljani slavnostni obhod po mestu. Na čelu spreveda naj bi

vozili okrašeni delavski kolesarji. Zato prosimo vse delavce, ki posedujejo kolesa, ali bi si jih lahko za ta dan izposodili, da prijavijo svoj naslov tajništvu Konzumnega društva za Slovenijo, Ljubljana VII, Ziber-

Umor vajenca na Rečici pri Bledu.

V ponedeljek, dne 10. junija 1929, se je odigral žalosten umor vajenca pri mizar-skemu mojstru Staretu na Rečici pri Bledu. Vajenec je z dletom zabodel mladega tovariša, vajenca Viljema Hrovata, sina vdove ponesrečenega Pucija, ki je lansko leto v tovarni KID smrtno ponesrečil. Uboga mati je komaj malo prebolela smrt svojega moža, pa jo je že zopet doletela strašna nesreča, da je tako nehoti in tragično izgubila tudi svojega sina.

Vajenec-morilec je zahteval od umorjenega, da mu pove, kje je on dobil s svojim drugim sotovarišem tako lepe jagode in ker mu ta tega ni hotel povedati, ga je ta gotovo — ne misleč, da ga bo smrtno zadela — zabodel z dletom zadaj v stegno in mu prerezal glavno žilo, da je nesrečni Viljem dalj časa umiral in podlegel. Vsekakor je čudno, da mu zdravniška pomoč ni mogla rešiti mladega življenja. Kaj hočemo na dolgo raziskovati to strašno tra-

tova ulica. Najboljše je, če popišejo zaupniki po posameznih tovarnah in delavnicah vse kolesarje in pošljejo na skupni listi njihov seznam na zgoraj označeni naslov.

gedijo, najnesrečnejša je uboga mati, ki je skrbela za svojega otroka, da se kaj izuči, otrok kot vajenec pa je, žal, bil pri mojstru, ki je, kakor mnogi, iskal samo koristi od vajencev. Dokaz temu je, da se je ta slučaj zgodil ob pol 10. uri zvečer v delavnici. »Jutro« pa je pisalo o tem tako, da so slučajno ta večer delali tudi vajenci nadurno delo. Tako torej, pisec je gotovo kak velik nacionalni filantrop, toda samo na jeziku, ker sicer bi gotovo malo premislil, kdo je pravzaprav resnično kriv tega umora.

Že v zadnjem »Delavcu« smo v odprtem pismu na Inspektorja dela v Ljubljani opozorili na to, kakšne razmere vladajo v radovljiškem okolišju za vajuence, kot fakt pa je sedaj tu ta konkretni slučaj, ki prikazuje, da so bile navedbe točne, ker smo že takrat baš tudi tega mojstra omenili, da pri njemu ni nobene meje delovnega časa za vajuence. Gospod inspektor,

ob tem dogodku pa se res zavzemite za ta slučaj in potegnite konsekvence na podlagi zakona, ker ta zločin, ki se je izvršil, se je izvršil baš radi tega, ker so bili vajenci gotovo ne samo ta večer pozno v noč zaposleni; če bi pa imeli potrebni prosti čas, bi se pa to gotovo tudi ne pripetilo.

Nesrečni vajenec, ki gotovo ni mislil postati morilec, bo sedaj kruto sojen, in morda se bo preko vsega pozabilo na greh mojstra, ki je pravzaprav skriv tega umora, ker je vajuence tako pozno v noč zaposlil.

Pričakujemo, da tudi Delavska zbornica stori svoje in poskrbi, da bo ta strašni slučaj mejniki nadaljnjemu izkoriščanju vajencev v naši okolici.

Organizirano delavstvo mora pa še krepkeje zastaviti ves svoj vpliv in vso svojo moč za izvedbo zaščite vajencev po zakonu o zaščiti delavcev, da konča to morjenje mladih ljudi od nenasitne in strokovno zaostale obrti, ki hoče z vajenci sebe vzdržati in rešiti.

Starši, pazite, komu ste zaupali svoje otroke v pouk: na tem slučaju nesrečne matere in otroka, kakor nesrečnega mladčnika, ki bo nosil pečat morila, si vzemite vrgled. Ubogi materi, ki je vdova in ima skrbeti še za tri nepreskrbljene otroke in je sedaj delavka pri KID, med tem pa bolna, izrekamo naše globoko sožalje.

UGODEN NAKUP PERILA!

Moško perilo, cefir finejše vrste in za delavstvo ter poppelin prodaja **ta mesec** pod tovarniško ceno tovarna perila „**TRIGLAV**“, Kolo-dvorska ulica 8, nasproti hotela Štrukelj.

Pripomba uredništva: Zakon o zaščiti delavcev, podpisan in sankcioniran od kralja, smejo kršiti razni mojstri-obrtniki in se sploh na debelo krši. Zato naj bodo zaupniki in strokovne organizacije izvrševalci tega zakona na način, da povsod in v vsakem slučaju naznanijo oblastem kršilce zakona. Same pa naj gledajo, da oblasti te kršilce tudi kaznujejo. To je naša samoobramba. V slučaju tega umora pa se bo poskrbelo, da bo mojster Stare znal, da velja podpis kralja na zakonu tudi za buržuazijo

STROKOVNI VESTNIK.

Sekcija težke železne industrije Jesenice.

V nedeljo, dne 9. junija, se je vršilo generalno člansko zborovanje članov in članic z Jesenic, Javornika in Dobrave v Delavskem domu na Savi. Dvorana je bila nabito polna. Predsednik je poročal o stališču podjetja napram zahtevi po nabavnem prispevku, o čemer bo podana odločitev v ponedeljek, 10. junija. Članstvo je sklenilo, da vsled opravičenosti in tej zahtevi ne popusti. Za tem je poročal oblastni tajnik sodrug Vrankar o tem, kako nam je razumeti zakon o zaščiti stanovanjskih najemnikov in prečital paragraf, ki daje hišnim posestnikom pravico, povišati najemnino za 10%, ter pri tem naglasil: Zakon je tu, katera mora delavstvo in vsak vpoštevati; posestniki imajo pravico, povišati najemnino za 10%, kjer pa ni 10.000 prebivalcev, imajo ipak prosto roko. Vpoštevati se mora zakon, ker je tu in uveljavljen, ni pa zakona, ki bi sočasno poskrbel tudi za to, da bo delavstvo zmoglo s povišanim zaslužkom plačati povišano najemnino in ker tega ni, je treba, da delavstvo ve, da mora za to poskrbeti samo, je treba, da je delavstvo organizirano in da organiziranim potom izvaja to, da bo zmoglo kriti potrebe. Zato je dolžnost, odnosno naloga delavstva, da postavi tudi zahtevo za 10%-no povišanje plače. Delavstvo ima to priliko, če je organizirano. Organizirajte vse delavstvo, kar ga še ni, povišajte si plače, sicer boste gladovili in z od ust pritriganim plačevali stanarino. Zavedajte se tega, kolikor moči, toliko pravice. Tako je zaključil. Možno in resnično je bilo to povedano. Da ni drugega izhoda, je za nas jasno, in tako bo moralo naše delavstvo to napraviti!

Za tem je prisel tudi centralni tajnik sodrug Blagoja Bračič, ki je bil od navzočih burno pozdravljen, ker je dospel baš v času na naš sestanek, ko se nahajamo tudi v meznem boju. Sodrug Bračič je za tem v imenu centrale pozdravil navzoče in v imenu sodrugov iz Hrvatske in Srbije, ter v lep kratki poučni razlagi naglasil naloge delavstva za organizacijo. Pravi: delavstvo ima samo en življenjski vir, to je zaslužek svojega dela. Od tega zaslužka živi, zato pa mu je dolžnost v skrbi za družino, da si ta zaslužek izboljša, zamore ga pa le, ako je organizirano. Srbski pregovor pravi, dokler dete ne joka, tako dolgo mu mati ne dá prsi in ne dá jesti; ko začne vekati in kričati, je mati opozorjena, da je dete gladno.

In glejte, pravi, tako je tudi pri nas delavcih. Če je delavstvo neorganizirano, če molči in topo trpi in gladije v pomanjkanju, se kapitalist ne zmeni zanj, če je pa organizirano in složno tirja svoje pravice, kot jih dete v materinem naročju, tedaj se kapitalist zgane in zavesti delavstva, ki ustvarja produkcijo in le iz njegovih rok je mogoča, se ukloni in solidarnosti mora primakniti zaslužek. Navzoči so kljub srbskemu narečju govornika dobro razumeli in mu frenetično ploskali k zaključku njegovega govora. Duh solidarnosti je vladal na sestanku, ki je dokaz, da smo na pohodu boljšim časom in novim borbam za zboljšanje našega položaja. Zopet je v nas borbeni duh, vzbujena volja in mi hočemo, ker moramo!

Ali se včlanjujete v Cankarjevo družbo, sodrugi kovinarji? Pazite, da ne boste zaostali za ostalim delavstvom!

Jesenice.

Dne 4. junija t. l. je pri KID udarila strela petkrat zaporedoma in pokvarila v Radovni I. transformator in Voltm. ter v

centrali na Jesenicah razbila 28. Karborundum-odpor. Pri menjavi varovalk je omamila v centrali zaposlenega paznika pretikovalnice, Ivana Iskra, ki je ležal 10 minut v nezavesti ter se sam prebudil. Istotako je dne 15. junija zopet udarila strela v centralo na Savi, uničila popolnoma 9 aparatov, 2 Voltm. in napravila še razne škode v Radovni II. Tokrat je bil v službi v centrali na Savi paznik pretikovalnice, Vodišek, ki je pogasil nastali požar. Omenjamo samo mimogrede, v kako veliki nevarnosti so ti ljudje, osobito, ker je samo po eden v tej službi, dasi bi po predpisih morala biti dva. Kako lahko se dogodi, da bo le v nezavesti. A v takem slučaju, ko nikogar ne bo blizu, smrt ni izključena. Sekcija elektrikaarjev naj vodi račune o tem.

Kovinarji — v organizaciji!

Že večkrat sem premišljeval, zakaj delavci proletarskega mišljenja ne gredo v strokovno organizacijo. Res je menda vzrokov za to več, ali da bi imel kateri za to kakš poseben in pri tem še taktični razlog, kateremu bi se ne dalo priti v okom, tega mi pač ne bo nikdo trdil. Saj če pogledamo po tovarni delavci drugega mišljenja ali če hočete drugega prepričanja, so itak vsak v svoji strokovni organizaciji, le mi smo tako srečni, da večina naših ljudi še vedno gleda od strani naše delo in borbo, namesto da bi stopili v vrste in pomagali vstvarjati.

Nerazumljivo mi je, kaj da ti ljudje pričakujejo od svoje abstinence. Da imamo absolutno večino v tovarni, to so nam pokazale volitve v bratsko skladnico in tudi druge bi nas o tem sigurno prepričale, če bi nam bilo dopustno jih izvesti.

Našemu delavcu bo treba začeti jasno misliti, da spada absolutno v enotno razredno strokovno organizacijo. Če so lahko naši inženirji, delovodje in drugi nameščenci organizirani vsak v svoji stanovski organizaciji, katera ščiti in brani njihove interese, samo naš delavec je tako srecen, da mu tega ni treba. Vsaj misli si tako, ker še ne razume tega in se ne trudi razumeti, da bo v doglednem času moral absolutno računati na karteliranje in trustiranje v vseh modernih obratih in po vseh državah, poleg hitre racionalizacije v istih ter se postaviti na svoje stališče.

Treba mu bo znati tudi to, da so podjetja v teh kartelih tako medsebojno zvezana, brez ozira na to, da li je ta ali oni Jud ali Turek, narodnosti že te ali one, ali eno je, ti imaš to stroko, jaz ravno tako, midva spadava skupaj in že sta tudi baš radi tega. Pa se tudi lahko pripeti, da so delavci pri enem podjetju v meznem gibanju radi zboljšanja svojega položaja, morda tudi stopijo v stavko, med tem pa delavci drugega podjetja, ki je temu enako, delajo nadure in še priganja se jih, morda se jim obljubijo tudi kakš procenti za to, če bodo več blaga naredili, saj ga bodo oni podjetnik rad plačal, ker ve, da če bo zlo-mil svoje delavce, da se mu bodo ti procenti bogato obrestovali. In ti delavci ne bi nič vedeli za to, da delajo za druge, da njihov podjetnik pošilja blago na račun tega, ki ima delavce v stavki, ker po pogodbah, ki jih imajo med seboj v kartelih, treba da ga gotovo kvoto vsak na trg. No, seveda, če tega ne more vsled stavke, potem mu pomaga drugi, ker ti ljudje znajo jako dobro podpirati drug drugega v veri: dames jaz tebi, jutri ti meni!

Iz vsega tega, sodrugi, nujno sledi, da vsemu temu nasproti moramo postaviti samo močno strokovno organizacijo, ki bo zvezana internacionalno, lahko kos takim in sličnim nakanam kapitalistov, ki nas bo lahko hitro in sproti obveščala, kaj se godi v internacionalnem delavskem gibanju in da bi se dogodil kak slični slučaj, potem bo delavstvo lahko reklo svojemu podjetniku:

mi ne delamo za vaš kartel. Če so v borbi naši sodrugi, potem gotovo vedo, zakaj so, in naj se njihove zahteve zadovoljno rešijo, pa bodo tudi sami radi zopet šli na delo. To bi, sodrugi, pokazalo veliko delavsko solidarnost in sodrugom samim bi rastla moč in vera v samega sebe, in nehoti bi se nas moglo upoštevati in z nami računati.

Pa mi pride eden ali drugi in mi pravi: Saj bi prišel v organizacijo, pa so tako visoki prispevki! Res je, saj jih jaz, kakor ti, tudi težko plačam, toda če se bodeva zavedala, kaj je prava organizacija in da so to samo prispevki za tekoče in upravne stroške, da je to fond, ki ti je vedno na razpolago za slučaj brezposelnosti ali stavke itd., in če pomisliš, da bi te prispevke lahko plačal kdo drugi namesto tebe, no, potem mi ne boš več trdil, da so previsoki, saj pomisliš moraš, da to še ni vse, če ti redno plačuješ svoje tedenske prispevke. Pravi član organizacije šele postaneš, kadar začneš misliti, kaj je organizacija, razmotivati vprašanja, slična gornjemu in drugemu, ki naj bi izboljšala položaj naš; no, potem boš razumel borbo, ki jo imamo, da jo provedemo in gledal boš v jasni cilj pred seboj, ki ga bomo dosegli, čim bo prodrla v nas ta misel: samo v enotni strokovni organizaciji je spas delavstva.

Vsak dan rabiš organizacijo, to je njegovo zastavstvo; mnogim, kadar teče voda v grlo, bodi povedano: rešitve ni in ne pomoči, če nisi organiziran!

Toman Fr., tajnik SMRJ Jesenice.

Elektromonterjem v vednost.

Elektrotehnično podjetje Karol Florjančič v Celju stalno išče po inseratih in pri Borzah dela elektromonterje. Da si bomo na jasnem v zahtevah, ki jih stavlja to podjetje elektromonterjem, priobčujemo eno tako pismo dobresedno v celoti.

»Gospodu N. N.

Ljubljana.

Sklicujem se na Vašo ponudbo z dne 21. novembra l. l. ter Vam sporočam, da bi bil pripravljen Vas sprejeti pod precej ugodnimi pogoji, pač pa zahtevam, da bi vršili vse samostojno. Morali bi iskati inštalacije, katerih je zdaj povsod dosti pri nas, z stranko zaključiti, izvršiti delo sami, za kar bi se dobili enega učena in na koncu napraviti potrebne izkaze o delu in materi-jahu. Inštalirati bi mogli točno po predpi-sih popolnoma samostojno, tako, da ni potrebno nobenega pregleda, ker moj obratovodja nima časa, za vsakim monterjem gledati. Treba je tudi, da znate nemško. Izvolite mi sporočiti, če bi bili tega zmožni in če bi se zadovoljili začetkom z Din 7.— na uro.

Kedaj bi delali izven Celja in ne bi imeli hrane in ne stanovanja pri naročniku, bi Vam dal še na dan Din 25.— dijet.

Pričakujem Vaš odgovor ter beležim s spoštovanjem

Podpis nečitljiv.

Ali je potreba k gornjemu pismu še kakega komentarja. Elektromonterji! Kako dolgo se bodo še delodajalci norčevali iz Vas. Kako dolgo Vam bodo za take zahteve ponujali tako sramotne plače?

Elektromonter.

Sekcija težke železne industrije Jesenice.

Zopet lahko z veseljem poročamo, da se naše vrste za Stan in Dom dnevno množe; zopet je večje število sodrugov podpisalo za prihodnji mesec. Da, mi hočemo, le tako naprej; zaupniki, storite svojo dolžnost. Člani, prijavite se vsi. Vsaki mesec se je prijavilo do 15., sicer se pa lahko prijavi, kadar kdo hoče. V slogi je moč!

Za nabavni prispevek do tega časa še ni definitivnega odgovora, vendar je odločitev pričakovati vsaki dan. Delavstvo je zelo razburjeno zaradi zavlačevanja odgovora. Upamo, da bodo gospodje še ob 12. uri zadostili opravičeni zahtevi delavstva!

RUDARJI.

Za pravice se je treba boriti.

Za v četrtek, dne 30. maja, na dan Sv. Rešnjega telesa, je Trboveljska družba odredila, da se ima delati po navadi. Rudarji rudnika Zagorje in Kisovec imajo po neki stari pogodbi zajamčeno, da se delo za ta dan odškoduje, in sicer v Kotredežu s 50% in v Kisovcu s 100% doklado. Družba se je do letos tega držala; vendar ni prišlo vedno veliko vpoštev, ker se običajno ta dan v splošnem ni delalo. Letos pa, ker je konjunktura TPD dobra, so zaukazali delo, a delavci so zahtevali po pogodbi jini pristojno doklado. Družba je to odklonila. Tako so potem za ta dan Kisovčani soglasno zahtevali dopust. Vodstvo rudnika na to ni pristalo, no, in zgodilo se je, da je ta dan delo v rudniku Kisovec popolnoma počivalo. Na podlagi tega dejstva je dala družba pri tem rudniku razglasiti, da bodo Kisovčani prvi na vrsti, če se bo pri TPD zopet praznovalo šihet.

Mi ne zagovarjamo nastopa delavstva iz stališča praznika kot takega, ker smo sploh za odpravo praznikov. Ali iz stališča pravičnosti, da se naj dá, kar komu gre, je imelo to delavstvo popolnoma prav, da se je uprlo, ter je s tem dokazalo, da se zna boriti za to, kar mu gre. No, in če družba ni hotela dati, so bili delavci tudi lahko en dan doma. Kaj pa takrat, ko je družba po cele tedne pustila delavstvo doma, ali jih je za to kaj odškodovala? Nič. Še na cesto jih je metala.

Groziti s praznovanjem šihetov je pa smešno, ker najbrž družba sama premoga kopati ne more, »knapje« postajajo ptice selivke, ki gredo v severne dežele, in gg. pri TPD, glejte da vam rudarji sami ne bodo enkrat praznovanje šihetov napovedali.

Rudarji, vsi v Zvezo rudarjev Jugoslavije!

Rudarji v Zagorju na Savi so med prvimi med člani Cankarjeve družbe. A drugod? Posebno Trbovlje in Hrastnik? Kje ste?

Pa jim dajte doma zaslužek in kruh.

Zveza rudarjev Jugoslavije v Zagorju je dobila obvestilo, da se je Trboveljska premogokopna družba pritožila na mero-dajnem mestu, češ, da se izseljuje preveč naših delavcev v inozemstvo, z zahtevo, da bi se moralo to preprečiti.

Res je, da bo Trboveljski družbi v najkrajšem času primanjkovalo rudarjev, pred vsem kopačev. Res je, da je šel dne 21. junija velik transport naših rudarjev v Francijo. Res je, da je dobila Delavska zbornica in Borza dela ponudbo za sprejem 2000 rudarjev v holandske državne rudnike v provinci Limburg. Pogoj plač in stanovanja so nadvse ugodni in se jih bo v prihodnjih letih rabilo še okrog 8000. Na Holandskem je premogovna industrija silno v razvoju, in rudarski podjetniki, pa bodisi privatni ali državni, so veliko dalekovidejše kakor naši. Oni vedo, če hočejo imeti zdravo delovno silo, ki je storitve zmožna, da ji morajo dati tudi človeku dostojno plačo in stanovanje. Slovenski rudarji, ki so povsod v inozemstvu na glasu kot dobri delavci, bodo imeli v tem dotoku gotovo prednost.

Mi gotovo nimamo namena propagirati med našim rudarskim delavstvom voljo za izseljevanje, ker stojimo na stališču, da je pred vsem »domovina« dolžna, da skrbi za delo in jelo svojih državljanov. Vemo tudi iz lastnih izkušenj, da se delavci v tujini nikdar ne počuti tako srečnega — pa če živi v še tako ugodnih razmerah — kakor na domači zemlji med svojimi, posebno, če ima še družino.

Ali, da hoče Trboveljska premogokopna družba omejiti svobodo gibanja delavstva, napram temu pa odločno protestiramo in naprošamo mero-dajne kroge, da tej želji družbe ne ustrežejo. Zakaj se bo človeku, ki nima dela, ali pa če tudi s svojim delom ne zasluži toliko, da bi mogel pošteno preživljati sebe in svojo družino, branilo, iskati

delo tam, kjer je tudi kruh. Mislimo, če le kdo ni opravičen, da je med temi najmanj opravičena Trboveljska družba, ki je s svojim postopanjem napram svojemu delavstvu že mnogokrat dovolj jasno pokazala, da nima nobenega socialnega čuta do istega.

To pa se ne dogaja samo pri Trboveljski družbi, temveč je pri državnih rudnikih še slabše. Kako se more rudar tukaj preživljati s 600—800 Din mesečne plače in se mu pri tem še odteguje za soc. zavarovanje in drugo. Če rudarji v Krmelju zaslužijo od 24—35 Din in če na Lešah odpusteni rudarji pri regulaciji Meže zaslužijo na akordnem delu 8 urno samo 7 do 10 Din dnevno, potem je jasno, da niti neumen vrag, ki ne potrebuje hrane, ne bi hotel delati za to pasjo plačo, še veliko manj pa človek.

Mi bi gg., ki mislijo izselitev delavstva preprečiti in ga s tem prisiliti, da jim bo napol zastoj garalo, priporočili, da naj si vzamejo potne liste, in gredo v tiste dežele, kamor vabijo naše delavce, pa si naj nekoliko ogledajo predvsem tamošnje delovne razmere, postopanje tamošnjih predpostavljanih napram delavstvu, istega plače in stanovanje ter končno pri obedu pogledajo v delavčev skled, ali je kaj mesa notri, ali sam koruzni duš.

Ko so blagovolili vse to proučiti, potem naj pridejo domov in naj dajo svojemu delavstvu to, kar mu gre, in kmalu bodo videli, da se jim ni treba bati za pomanjkanje delovne sile. To bo najboljša prepoved izseljevanja. Vsako drugo pa odklanjamo.

Vi, rudarji, pa razmišljajte o tem in razmislite tako, da se boste vsi organizirali v Zvezi rudarjev Jugoslavije.

Stanovanjske razmere v rudnikih.

Ni samo važno za delavca, da dobi možnost zaposlitve pri kakšnem podjetju, temveč enako važno je, ako more dobiti tudi primerno stanovanje. Zakaj človek ni žival, da bi mogel prebivati v broljih. To so morali uvideti tudi najreakcionarnejši podjetniški krogi prejšnjih dob, in tudi sama državna zakonodaja se je morala baviti s tem vprašanjem. Tako imamo tudi v naši državi v zakonu o »Zaščiti delavcev« v čl. 32., točka 2., določbo, v kateri se zahteva od podjetnikov, da preskrbe svoje delojemalce s potrebnimi stanovanji.

Ali, žal, kakor marsikatera določba v zakonu, ki ima namen zaščite delavstva, tako je ostala tudi ta samo na papirju. Res je, da so gotova rudarska podjetja že pred vojno zidala stanovanja za svoje delavstvo in da se je še po vojni gotov čas s tem nadaljevalo, ali kar naenkrat v letu 1926, se je z vsakim zidanjem stanovanjskih hiš prenehalo. Iz kakšnih razlogov, nam ni povsem jasno, a vendar upamo, da zaradi štednje, da se dobiček premogovnih podjetnikov ne obremeni.

Če vzamemo, da je v Sloveniji zaposlenih 10.158 rudarskih delavcev in je med temi 4372 oženjenih, potem je treba samo pregledati število obstoječih rudniških stanovanj, pa bomo ugotovili, da niti polovico teh nima rudniških stanovanj, ki si morajo iskati stanovanje pri privatnikih, ali se pa kot oženjeni očetje potikati po samostojnih domovih, puščajoč svoje družine zunaj na kmetih. Kako to vpliva na gospodarske in rodbinske razmere v družini, mislimo, da ni treba posebej razlagati. Koliko pa je zopet takih družin, ko sicer oče že posedla rudniško stanovanje, a se mu dorašili sin ali hči omoži, ne more dobiti nikjer stanovanja, pa morajo v stanovanju, obstoje-

čem iz ene male sobe in kuhinje, živeti kar 2—3 družine skupaj.

Kako to higijenično in moralno vpliva na prizadete, si lahko vsak sam predstavlja.

Pa še eno je, kar obstoječe gorje še poslabšuje. To je, da rudarski podjetniki v zadnjih letih ne samo, da ne zidajo več novih stanovanj, tudi obstoječih več ne popravljajo, temveč zahtevajo, da si stanovanjci stanovanja sami vzdržujejo. Kako bo sedaj prizadeti rudar, ki komaj toliko zasluži, da se najskromnejše preživi, še mogel nositi stroške stanovanjske poprave. Naravno je, da on tega ne zmore, trpi s tem družina, pohištvu in poslopje, in to samo zaradi štednje in zopet štednje, da dobiček rudarskih lastnikov ne trpi.

Zveza rudarjev Jugoslavije v Zagorju je tozadevno dobivala vedno več pritožb od prizadetih rudarjev v svrhu odprave tega kričečega stanja.

Tozadevno je Zveza rudarjev z dne 22. maja t. l. poslala preko Delavske zbornice na pristojno rudarsko oblast »spomenico« sledeče vsebine:

»V nekaterih rudniških stanuje delavstvo v stanovanjih, ki so popolnoma nehygienična. Tu bi se moralo najti pota in sredstva, da bi se posvetilo tem stanovanjem vsaj nekoliko več pažnje, da ne bo delavstvo v takih stanovanjih popolnoma propadlo.

Naproša se Vas, da obrnete pažnjo nadzornih oblasti in da storite vse, da se ti nedostatkni odpravijo.

Ob priliki eventualnega ogleda teh stanovanjskih objektov bi bilo jako priporočljivo, da bi se vpogledalo v stanovanjsko knjigo rudnika, iz katere bi bilo razvidno, koliko je proslencev za stanovanja in v koliko stanovanjih stanujeta po 2 družini, kar je iz higijeničnega in moralnega vidika nedopustno.

Tako rudarji! Zveza rudarjev je pokrenila akcijo za omiljenje stanovanjske bede v rudniških revirih, in sedaj je na vas, da takoj, če pride preiskovalna komisija k vašemu rudniku, isti sporočite in pokažete vsa ona stanovanja, ki ne odgovarjajo zdravstvenim potrebam vas in vaših družin.

Zakaj borba nas vseh mora iti za tem, da ne samo, da si rudarsko delavstvo pribori za človeško življenje primerne plače, temveč tudi človeku primerno stanovanje.

Zatorej v borbo za vaše pravice. Vsi v strokovno organizacijo, Zvezo rudarjev Jugoslavije.

Ignac Ravnikar.

V četrtek, dne 6. junija, smo zagorski rudarji spremili k zadnjemu počitku sodruga Ignaca Ravnikarja, enega izmed najboljših naših. Pokojni, ki je umrl v 61. letu starosti, zapušča vdovo z enim nepreskrbljenim otrokom, je bil član naše rudarske strokovne organizacije nad 34 let.

Dragi sodrug Nace! S Teboj smo organizirani rudarji zgubili moža, sodruga, borca, ki si v najtežjih dnevih reakcije predvojne dobe, ponosno kljubujoč vsem viharjem, stal vedno v ospredju one male pešice borcev, katera je imela namen in voljo, da prodre svetla razredno-socialna misel v tej zagorski sajasti kotlini, da dvigne hlapce suženjstva k spoznanju svobode človeka. In ko je prišla doba najtežje bratomorne borbe med proletarijatom v povojni dobi, ko je izgledalo, da se poruši stavba, ki si jo tako vneto pomagal zidati skoro 30 let, si nas smehljaje bodril: Nič

bati, mi gremo kljub vsemu naprej. Šli smo, prehajamo, in upamo, da ni več daleč čas, ko bomo vsi rudarji naše doline spoznali v Tebi posebej veličino bratstva in ljubezni. Zeleni si vedno do čakati; ali kruta usoda je bila silnejša kot odpornost Tvoje-ga izmučenega telesa.

Dragi sodrug Nace! Globoka vrzel je z izgubo Tebe nastala v naših vrstah, ali vedi, da bomo v duhu Tvoje velike ideje ostali nadaljevali Tvoje delo, do vstajenja vseh zatiranih. Poslavljač se od Tvojega svežega groba. Ti kličemo: Slava Tebi, borec, a Tvoji ostali žalostni družini pa izrekamo naše globoko sožalje.

Zveza rudarjev Jugoslavije,
podružnica Zagorje.

Sodruge in sodružice opozarjamo na današnji inšertat trdke Novak, Ljubljana, Kongresni trg 15. Blago pri trdki Novak je najboljši in najcenejši in trdko vsem priporočamo.

SPLOŠNA DELAVSKA ZVEZA.

Delavcem kemične tovarne v Hrastniku.

Že s 1. oktobrom lanskega leta je podjetje odpovedalo kolektivno pogodbo in je z začetkom tega leta bila iz veljave. Vse prizadevanje pešice organiziranih delavcev in tajništva iz Ljubljane je bilo zaman, da bi se organizacijska moč dvignila in uveljavila novo pogodbo. Delavstvo, ki živi v bedi, ni čutilo potrebe, vsvariti obrambno silo in je mislilo, da bo kapitalist sam od sebe dal, kar bi radi. Če se je sklical se-stanek, jih je prišla pešica poslušati, ki pa so navadno predbacivali brezpomembne stvari drug drugemu. Nič niso hoteli napraviti za svojo obrambo. Pa je podjetje to opazovalo in »hop« vzelo delavcem premog, katerega so dajali že od leta 1860., teden-sko po 100 kg. samskim in vpokojencem pa po 50 kg. Najprej premog, potem pa počasi drugo — —. Završalo je po tovarni. Spogledali so se delavci. Kaj sedaj? Organizacija, Delavska zbornica, kje si? Pa je prišla Delavska zbornica in organizacija ter prepričevala je podjetje, naj tega ne napravi, in doseglo se je, da se bo v obliki denarja dobilo toliko, da bo vsakomur omogočeno, kupiti ta premog, kakor ga je prej dobival. Da ste videli to zborovanje delavcev in delavk v Hrastniku po intervenciji, koliko jih je prišlo — vse nabito polno —, da bi zvedeli, kaj se je doseglo. O, kako prav jim je povedal tajnik iz Ljubljane: »Zdravili ste se, kajne, ko vas je zagrabil kapitalist pri želodcu, ne zadremajte nazaj, bodite čuječi vedno, napravite organizacijo, uveljavite pogodbo, storite obrambo. Ako ne napravite tega, bodo sledili novi, hujši udarci. Delavci, na plan, čas je! Ne več spati. V organizacijo vsi! Ako tega ne napravite, ne javkajte potem. Pripišite posledice svoji krivdi in ne iščite krivcev drugod.

Delavec iz kemične tovarne.

Uspeh organiziranega delavstva v Mojstrani. — Sklenitev kolektivne pogodbe. — Zvišanje plač.

Delavstvo v mojstranski cementarni si je pred pol letom obnovilo svojo strokovno organizacijo in so zavedni sodrugi kljub vsem težavam in oviram zbrali večino delavstva v svoje vrste, v organizacijo, ter se takoj lotili svoje glavne naloge, izboljšanja svojega položaja. Dne 12. maja, na občnem zboru, se je napravil sklep, vložiti na podjetje zahtevek za povišanje plač in sklenitev kolektivne pogodbe. Takoj so se začele potrebne priprave in se je poverilo oblastnemu tajništvu našega saveza za Slovenijo, da predloži zahteve in predlog za pogodbo. Podjetje je od početka zavzelo strogo odklonilno stališče, pozneje pa, videč organiziranost in enotnost delavstva, se je spustilo z nami v pogajanja. Ta pogajanja so se vršila v sredo, dne 12. t. m. v Mojstrani. Delavstvo so zastopali zaupniki ter njihova organizacija. Posredovala je tudi Delavska zbornica. Pogajanja so se končala z uspehom za delavstvo in organizacijo. Sklenjena je lepa kolektivna pogodba ter se s 1. junijem povišajo plače za 10, 12, 14, 17 in 30%. To je prvi uspeh delavstva v Mojstrani. Seveda se ni dalo doseči toliko, kakor smo želeli in je mogoče tudi kdo, ki ni popolnoma zadovoljen. Toda zavedati se je, da se s prvim naskokom ne zavzemajo trdnjave. Delavstvo naj se vse do zadnjega organizira ter čuva, da se bo pogodba tudi izvajala. Delavstvu v Mojstrani k njegovemu uspehu čestitamo. Delavci tam, kjer ste neorganizirani, učite se iz tega!

Sodrug, člani Splošne delavske zveze! Lepo število predstavljate že med članstvom Cankarjeve družbe. Ali mnogo Vas še ni med njimi. Zato ne odlašajte, pristopajte!

Podružnica Moste.

Dne 7. t. m. se je na Inšpekciji Dela v Ljubljani vršila razprava radi ureditve mezdnih in ostalih službenih odnošajev med delavstvom in podjetjem kemične tovarne v Mostah.

Razprava, kateri so prisostvovali zastopniki delavstva in podjetja, je bila dokaj zanimiva. Kljub temu, da se ni moglo doseči povišanja plač, so se dosegle marsikateri stvari, ki so prav tako važne in pomembne. Vsestransko se je izboljšal ter izpopolnil delovni red. Zlasti je važno vprašanje ustanovitve starostnega fonda v pod-

jetju. Definitivno se bo zadeva uredila, ko bo upravní svet podjetja določil višino prispevka, katerega bo v ta fond plačevalo. Nadejamo se, da 1½%. Prav tak del od svojih mezd bo plačevalo delavstvo tako, da bo skupna višina prispevka 3% povprečnega delavčevega zaslužka. O vseh točkah, v katerih se je dosegel sporazum, kakor o splošnem poteku razprave, se je napravil zapisnik, s katerim se utrjujejo tudi dosedanje mezde.

Delavstvo kemične tovarne je vzelo zapisnik in rezultat pogajanj na znanje s sklepom, da napravi v podjetju vsaj 80% organizacijo ter da ob priliki zopet postavi zahtevo za povišanje plač, kar se je ob tej priliki ponovno obljubilo. Delavstvo pozivamo, da svoj sklep tudi striktno izvrši, ker takrat bomo s sigurnostjo dosegli tudi povišanje plač.

Na delo torej, za izvršitev napravljene sklepa.

Živilci.

Koncert Zveze živilskih delavcev.

V soboto 8. t. m. je delavstvo živilske strokovne organizacije priredilo koncert v Ljubljani.

Meščanstvo se je zanimalo za ta koncert. Preseneča ga vsaka kulturna prireditel delavstva. A delavstvo? Po beznicah, dalmatinskih kletih, je rajše, kakor na svojih koncertih. To povemo prav odkrito in jasno.

Meščanski dnevniki so pisali pohvalo. In tu prinašamo nalašč doslovno, kako so pisali:

V soboto 8. t. m. je bil v veliki dvorani Delavske zbornice koncert ZDDJ.

Dvorana je za manjše glasbene prireditve prav pripravna. Napolnila jo je posebno hvaležna delavska in obrtniška publika, ki ni štedila s pohvalo. Nastopili so pevska odseka Zveze v Ljubljani in Mariboru ter pevsko društvo »Cankar«.

Pevski odsek Zveze v Ljubljani je imel na programu Dobroniča, Adamiča, Žganca in Molla. Pevovodja mu je konservatorist K. Perko. Mariborčani so peli skladbe Jeraba, Lebana, Prelovca, Deva, Zajca, Schwaba in Mirka pod vodstvom starejšega pevovodje E. Füllekrussa. Gosp. Perko pa je dirigiral tudi »Cankarja«, ki je podal po eno Pavčičovo, Odakovo, Schwabovo, Gotovčovo in Dobroničovo skladbo ter Ej ucinem.

Hvalevredno je zanimanje delavstva za plemenito umetnost. Izvajalci so se s skladbami pošteno trudili in jih izvedli v okviru svojih možnosti kar najbolje. Mariborčani so peli z malo izjemo (Prelovec) zelo korajžno, imajo dobre baze, žal, nevisoke tenorje, sicer pa je g. Füllekruss solidno postavil svojega moža in pokazal v podajanju mladeniško gibčnost. Pesem »Cigani« je tako vžgala, da so jo morali ponoviti.

Ljubljanski odsek in Cankarja je vodil mlad konservatorist g. Perko, ki od pevcev veliko zahteva in je očividno izbirčno zbiral glasovni material. Med pevci ima tudi dobre solistične moči, program je bil pester in izbran tudi iz hrvatske moderne. Gospod Perko se trudi za dinamično in čustveno fino podajanje z velikim, toplomladim talentom in zavzetostjo.

Želimo požrtvovalnim pevcem in vodjem lep nadaljnji razvoj in obile uspehe. V.

In še enkrat! A mi delavci? Mi proletarijat? Kaj želimo pa mi?

Peki Maribor.

Tukajšnji pekovski mojstri so pričeli v zadnjem času kršiti uredbo, katera določa pričetek dela ob 3. uri zjutraj, kar na debelo. Organizacija je napravila tozadevno korake pri pristojni oblasti in dosegla, da so bili kršilci kaznovani.

Vendar pa se pekovski mojster pozvižga, ako mora plačati globo v znesku Din 100.—, katere s procenti nadoknadi.

Vsled tega bi bilo potrebno, da se kršilce zakona kaznuje tako, da bodo res čutili, da so bili kaznovani.

Pekovski pomočniki pa naj se zavedajo tega, da so taki objestnosti mojstrov precej tudi sami krivi, ker puste, da se z njimi postopa kot se ravno poljubi mojstrom.

Malo je sodrugov, ki se upajo povedati mojstru, kadar jih sili, naj prično preje z delom, da to po zakonu ni dopustno, še manj pa si upa povedati, da s tem škoduje sebi in svojim kolegom.

Sodrug, ako hočemo obdržati to, kar smo si priborili in si zboljšati svoj položaj, je predvsem potrebno, da si okrepimo svoj značaj, da zamenjamo krinko licemerstva z zavestjo, da smo ljudje in da nas morajo vpoštevati naši delodajalci.

Na delo, sodrug! Vsak naj sebi izpraša: vest in potem pri kolegih odpravi hinavščino, da postanemo vsi močni in odporni. Le združeno z enotno voljo bomo dosegli to, za kar se borimo.

Sodrug živilci! Premalo že Vas je članov Cankarjeve družbe. Vstopajte! Samo 20 Din je članarina na leto. Dobite pa zato 4 lepe knjige.

Tržič.

Odkar predilnica v Tržiču obstoji, ni bilo za delavce takih težkoč, kakoršne se danes dogajajo in ki jih povzročajo nekateri gospodje.

V bombazevi predilnici in tkalnici vladajo razmere, ki kričijo do neba. Za enkrat nečemo stvari z imeni razglasiti, pač pa bomo to storili, če se razmere ne popravijo. Naklepi, ki jih hočejo nekateri gospodje vršiti na naš račun, bodo računali brez krmarja, a bo vseeno stvar za nje predraga. Pika.

L. MIKUS, LJUBLJANA
M E S T N I T R G 1 5

Dežniki
Na malo! Na veliko!
U S T A N O V L J E N O 1 8 3 9

Delavke in delavci!

Blago za obleke, perilo itd.
dobite pri trdki

NOVAK

Ljubljana, Kongresni trg 15

Najbolje in najcenejše!

Radi prezidave lokala
še zelo znižane cene.

Zvest član svoje strokovne
organizacije plačuje redno
vsak teden svoj prispevek!

